

Testovi Davida Wechslera koji se primjenjuju u Hrvatskoj

Krunoslav Matešić

Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Lučićeva 3, 10000 Zagreb

Sažetak: U članku se navode biografski podaci o Davidu Wechsleru i njegovim testovima čiji se oblici, WISC-IV-HR, WAIS-IV-HR i WMS-IV-HR, koriste danas u Republici Hrvatskoj. Podsjetilo se i na objavu nekih Wechslerovih testova u vrijeme ex-Jugoslavije.

Ključne riječi: David Wechsler, Wechslerov test inteligencije za djecu, četvrto izdanje (WISC-IV-HR), Wechslerov test inteligencije za odrasle, četvrto izdanje (WAIS-IV-HR), Wechslerov test pamćenja, četvrto izdanje (WMS-IV-HR)

David Wechsler rođen je u Rumunjskoj 1896. Kada je imao šest godina, s roditeljima je iselio u Sjedinjene Američke Države, u New York, u kojemu je, osim razdoblja studijskog boravka u Europi, proveo ostatak života. U New Yorku je i umro 1981. godine.

Kada je u travnju 1916. postalo jasno da će SAD stupiti u I. svjetski rat, Robert Yerkes (1876.-1956.), deseti predsjednik Američke psihološke udruge, okupio je desetak najistaknutijih psihologa koji su se stavili na raspolaganje Vladi kako bi dali svoj doprinos američkom sudjelovanju u ratu. Kao organizator i čelni čovjek Psihološkog odjela za prijam vojnih obveznika, Yerkes je na kraju postao pukovnikom Američke vojske (Yerkes, 1930). Za potrebe vojne selekcije, Yerkes i suradnici razvili su dva testa: Vojnu seriju alfa (verbalni test), namijenjenu testiranju časnika i Vojnu seriju beta (neverbalni test) za testiranje ostalih vojnih obveznika (Matešić, 2022). Vojna

serija beta bila je primjenjivana na obveznicima koji nisu bili pismeni ili koji nisu dovoljno dobro znali engleski jezik. Serijom alfa testirano je oko 41 000 osoba, a Vojnom serijom beta 1 726 646 (Grofmann, 1971).

Među otprilike dvjestotinjak suradnika koji su bili uključeni u testiranja u 35 vojnih baza, u razdoblju praktično od travnja 1917. pa do siječnja 1919. našao se i David Wechsler (Hothersall, 2002). On je, pod nadzorom Edwina Boringa (1886.-1968.), jednog od velikana psihologije iz 1920-ih i 1930-ih, testirao Stanford-Binetovim testom, uglavnom one koji su bili neuspješni na Alfi. Tek usputno, Boringa svi pamtimmo po nama vjerojatno najdražoj definiciji inteligencije, koja glasi „Inteligencija je ono što mjere testovi inteligencije.“ (Boring, 1923) Na svjetskom predstavljanju WISC-a-IV u Parizu 2003., kada je došlo do uvođenja četiri zasebna indeksa u odnosu na neverbalni i verbalni kvo-

cijent inteligencije u prethodnim oblicima WISC-a, zbog napuštanja nekih ranijih, omiljenih subtestova, izdavači novog oblika pozivali su se na Boringa.

U SAD-u je prvi prijevod Binet-Simonova testa 1909. učinio Henry Goddard (1866.-1957.). To navodi Hothersall (2002), koji objašnjava da se radilo o doslovnom prijevodu, bez nužnih kulturoloških prilagodbi i bez bilo kakvih normi. Naša je poveznica s ovim oblikom Binet-Simonova testa vezana uz Paju Radosavljevića (1879.-1958.), koji je 1912. priredio Binet-Simon-Goddard-Radosavljevićev test inteligencije za djecu (Radosavljević, 1912). Goddardovo rješenje nije bilo prihvaćeno u američkoj praksi (Hothersall, 2002). Lewis M. Terman (1877.-1956) je 1916. objavio prilagođeni oblik Testa s pripadajućim normama, koji je nazvan Stanford-Binetovim testom inteligencije (Terman, 1916).

Vojno zapovjedništvo SAD-a uočilo je potencijal Davida Wechslera, tako da je 1918. upućen na studijski boravak u Englesku kod Charlesa Spearmana (1863.-1945.) i Karla Pearsona (1857.-1936.), a zatim, dodatno, dvije godine kod Henryja Piérona (1881.-

1964.). Navedena trojica bili su vodeći psiholozi u europskim i svjetskim razmjerima. Henri Piéron, kod kojega je desetak godina poslije boravio i akademik Zoran Bujas (1910.-2004.), u vrijeme Wechslerova boravka bavio se psihogalvanskim odgovorom (Hothersall, 2002). Nakon povratka u Ameriku, Wechsler je 1925. obranio doktorat kod Roberta S. Woodworth (1869.-1962.) upravo iz područja psihogalvanske reakcije. Kao doktor znanosti od 1925. do 1927. bio je tajnik Psihološke korporacije (The Psychological Corporation). Korporaciju su 1921. osnovali James McKeen Cattell (1860.-1944.), Robert S. Woodworth i Edward Lee Thorndike (1874.-1949.), kao specijaliziranog izdavača psiholoških testova (McKeen Cattell, 1923). Godine 2010. Korporacija je prestala formalno postojati jer u cijelosti postaje dio Pearson Assessmenta (Hakensen, D., 2008). Od 1932. do 1967., to jest do mirovine, Wechsler je bio šef kliničkih psihologa u Psihijatrijskom odjelu bolnice Bellevue u središtu New Yorka, uz dvije profesure za kliničku psihologiju, sve u New Yorku (Waserman, Kaufman, 2015).

Slika 1. Kohsove kocke iz Wechsler-Bellevue testa Jelene Turdiu

On je godine 1938. priredio i 1939. objavio Wechsler-Bellevue test inteligencije za odrasle [I. oblik], čime je razriješio osobnu frustriranost koja je trajala još od razdoblja vojnog testiranja, kada je odrasle osobe morao testirati testom za djecu. U trećem izdanju knjige Mjerenje inteligencije odraslih (Wechsler, 1944) objašnjava doradeni oblik Wechsler-Bellevue testa, koji je poslije nazvan ‘ratnim izdanjem’ (Wasserman, Kaufman, 2015).

Wechsler-Bellevue test sadržavao je poznate (sub)testove, poredane na originalan način. Njime su se mjerile verbalne i neverbalne sposobnosti, tj. izračunavao se verbalni i neverbalni te ukupni kvocijent inteligencije.

Godine 1955. objavljen je Wechsler Adult Intelligence Scale – WAIS [Oblik I] kao zamjena za Wechsler-Bellevue Intelligence Scale (W-B I). Za WAIS se Wechsler nadao da će vrlo brzo zamijeniti prethodni oblik (W-B I), posebno naglasivši da su ‘uključeni mnogi podaci koji nisu bili prethodno objavljeni’ (Wechsler, 1958, str. vii). U pitanju su bile norme za osobe starije od 60 godina (Wechsler, 1958). Međutim, u Hrvatskoj i u bivšoj Ju-

goslaviji ostao je i dalje u uporabi tzv. W-B II (Matešić, Bogdan, 2021).

WAIS-IV-HR u Republici Hrvatskoj objavljen je kao adaptirano i standardizirano izdanje 2019. godine, na stratificiranom uzorku od ukupno 700 sudionika u dobi od 16 do 69 godina (Wechsler, 2019.a). Uz hrvatski oblik WAIS-a-IV prevedena je i knjiga za dodatnu interpretaciju rezultata (Flanagan, Kaufman, 2019).

U ukupnoj produkciji Wechslerovih testova najviše je prihvaćen Wechsler Intelligence Scale for Children – WISC, čiji je prvi oblik objavljen 1949. godine.

Do sada je objavljeno pet izvornih oblika WISC-a. Godine 1974. izlazi Re-WISC (Revidirani WISC), 1991. WISC-III (prvi oblik nakon Wechslerove smrti), 2003. WISC-IV (evolucijski iskorak donosi redefiniranje IQ-a), 2008. WISC-IV i 2014. izlazi WISC-V (djelomično digitalizirana primjena). U najavi je WISC-VI, koji bi trebao biti digitaliziran.

U bivšoj Jugoslaviji objavljuje se 1967. slovensko izdanje WISC-a [I], a zatim 1980. isti oblik kao tzv. ‘srpsko-hrvatska’ verzija (Ma-

Slika 2. WAIS-IV-HR

Slika 3. WISC-IV-HR

tešić, Bogdan, 2021). Zavod za Produktivnost dela nakon privatizacije u 1990-ima odustaje od navedenog oblika i početkom 2000-ih Centar za psihodiagnostična sredstva, Ljubljana, priređuje adaptirani slovenski oblik WISC-a-III (Katalog testov, 2022).

WISC-IV-HR objavljen je 2009 (Wechsler, 2009). Norme za Republiku Hrvatsku izračunate su na uzorku od 1200 djece u dobi od 6 godina i 0 mjeseci do 16 godina i 11 mjeseci. Postupak prijevoda, adaptacije i standardizacije proveden je pod nadzorom Pearson Assessmenta, vlasnika brenda Wechslerovih testova (Wechsler, 2009). Također je objavljen dodatni obrazovni materijal (Flanagan, Kaufman, 2011). Prema izjavama kolegica i kolega koji su sudjelovali u EFPA-inoj anketi o problemima testova i postupaka testiranja, WISC-IV-HR je najčešće korišteno psihodijagnostičko sredstvo u našoj kliničko-psihološkoj praksi (Matešić, Bogdan, 2021).

Slika 4. WMS-IV-HR

Do sada je kod nas objavljen još jedan Wechslerov test, tj. Wechsler Memory Scale – WMS, prvi put izdan 1945. godine. To je psihodijagnostičko sredstvo namijenjeno mjerenju različitih funkcija pamćenja. WMS-IV-HR je adaptiran i standardiziran na uzorku od ukupno 330 osoba u dobi od 16 do 74 godine (Wechsler, 2019.b). Sva tri hrvatska oblika Wechslerovih testova pripadaju ‘C’ skupini psihodijagnostičkih sredstava prema kriterijima Hrvatske psihološke komore.

Literatura

- Boring, E. G. (1923). Intelligence as the test test it. *New Republic*, 36; 35-37.
- Flanagan, D. P., Kaufmann, A. S. (2011). Osnove procjenjivanja WISC-om IV. Prijevod 2. izdanja. Naklada Slap.
- Groffmann, K. J. (1971). Die Entwicklung der Intelligenzmessung. U R. Heiss (Ur.): *Psychologische Diagnostik* (str. 148-199), Verlag für Psychologie – Dr. C. J. Hogrefe.
- Hakensen, D. (2008). Pearson Completes Acquisition of Harcourt Assessment. Dostupno na: <http://www.pearsonassessments.com/haiweb/Cultures/en-US/Site/Community/PostSecondary/NewsEvents/PressReleases/NewsRelease013008.htm>
- Hothersall, D. (2002). *Povijest psihologije*. Naklada Slap.
- Lichtenberger, E. O., Kaufman, A. S. (2019). Osnove procjenjivanja WAIS-om-IV. Prijevod 2. izdanja. Naklada Slap.
- Matešić, K. (2022). Hrvatski oblici Alfa-serije i Beta-serije. *Suvremena psihologija*, 25(2), 157-162.
- Matešić, K., Bogdan, A. (2021). Čestina uporabe psihodijagnostičkih sredstava kliničkih psihologa u Republici Hrvatskoj 2020. godine. *Klinička psihologija*, 14(1-2); 41-52 doi:10.21465/2021-KP-1-2-0012
- McKeen Cattell, J. (1923). The Psychological Corporation - The Annals of the American Academy of Political and Social sciences, 110. *Psychology in Bussiness* (Nov. 1923), 165-171.

- Dostupno na: The Psychological Corporation on JSTOR
- Radosavljević, P. R. (1912). Uvod u eksperimentalnu pedagogiju. 2 sv. Opća eksperimentalna didaktika. Hrvatski pedagoško-književni zbor.
- Terman, L. M. (1916). An explanation of and a complete guide for the use of the Stanford revision and extension of The Binet-Simon Intelligence Scale. Boston: The Riverside Press Cambridge Dostupno na: Dostupno na: The Project Gutenberg eBook of The Measurement of Intelligence, by Lewis M. Terman
- Wasserman, J. D., Kaufman, A. S. (2015). Wechsler, David (1896-1981). U Robin L. Cautin and Scott O. Lilienfeld (ur.) The Encyclopedia of Clinical Psychology, First Edition. John Wiley & Sons, Inc. DOI: 10.1002/9781118625392.wbecp134
- Wechsler, D. (2019.a). WAIS-IV-HR. Priručnik za primjenu i bodovanje. Ur. hrv.izd.Krunoslav Matešić, ml., Naklada Slap.
- Wechsler, D. (2019.b). WMS-IV-HR. Priručnik za primjenu i bodovanje. Ur. hrv. izd. Krunoslav Matešić, ml., Naklada Slap.
- Wechsler, D. (2009). WISC-IV-HR. Wechslerov test inteligencije za djecu. Hrvatska adaptacija. Priručnik za primjenu i bodovanje. Ur. hrv. izd. Krunoslav Matešić. Naklada Slap.
- Wechsler, D. (1944) The Measurement of Adult Intelligence. Third Edition. Williams and Wilkins Co.
- Wechsler, D. (1958) The Measurement and Appraisal of Adult Intelligence. Fourth Edition. Williams and Wilkins Co. Katalog testov. Center za psihodiagnostična sredstva. (10.03.2022) Dostupno na: Wechslerjeva lestvica inteligentnosti za otroke - 3. izdaja - WISC-IIISI (center-pds.si)
- Yerkes, R. M. (1930). Autobiography of Robert Mearns Yerkes. Dostupno na: Classics in the History of Psychology - Yerkes (1930) (yorku.ca)

The use of David Wechsler's tests in Croatia

Abstract: The article presents biographical data on David Wechsler and his tests, which include WISC-IV-HR, WAIS-IV-HR and WMS-IV-HR and are in use in the Republic of Croatia. Reference is also made to selected Wechsler tests published at the time of ex-Yugoslavia.

Key words: David Wechsler, Wechsler Intelligence Scale for Children, fourth edition (WISC-IV-HR), Wechsler Adult Intelligence Scale, fourth edition (WAIS-IV-HR), Wechsler Memory Scale, fourth edition (WMS-IV-HR)

Korespondencija: Krunoslav Matešić
kmatesic@ffzg.hr

Primljeno: 17. 01. 2023.
Ispravljeno: 22. 02. 2023.
Prihvaćeno: 31. 03. 2023.
Online: 12. 05. 2023.